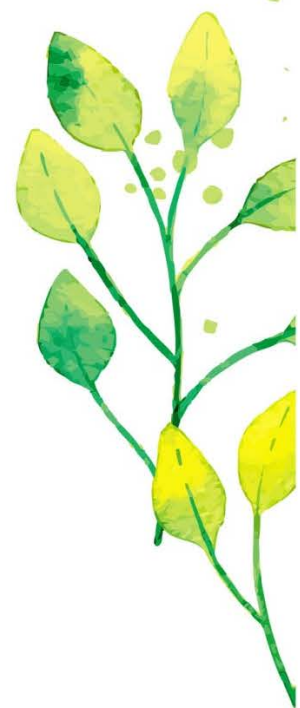

องค์ความรู้

การผลิตผักอินทรีย์

อำเภอวังน้ำเขียว | จังหวัดนครราชสีมา

ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.เครือข่าย)

กลุ่มผักปลอดสารพิษอำเภอวังน้ำเขียว อ.วังน้ำเขียว จ. นครราชสีมา

คำนำ

การถอดองค์ความรู้ครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการความรู้ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสืบค้นกระบวนการดำเนินงานของกลุ่มฝึกแปลงใหญ่อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา การถอดองค์ความรู้ครั้งนี้เน้นพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กระบวนการทำงานในเชิงประสบการณ์ที่ดำเนินงานผ่านมาจริงๆ ทำให้ได้ทราบถึงภูมิปัญญาชาวบ้านที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษ สืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่น ซึ่งมีการปรับประยุกต์และเปลี่ยนแปลงจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ตามสภาพการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา หวังเป็นอย่างยิ่งว่า องค์ความรู้การผลิตผักอินทรีย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา จะเป็นแนวทางหรือต้นแบบในการผลิตผักอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรหรือผู้ที่สนใจสำหรับค้นหาหาความรู้หรือนำไปปรับใช้ในโอกาสต่างๆ ต่อไป

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา

เมษายน ๒๕๖๓

สารบัญ

	หน้า
ประวัติความเป็นมา	๑
แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย	๓
วิธีการดำเนินงาน	๔
ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	๑๐
ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข	๑๑
ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม	๑๓
การขยายผลสู่เกษตรกรอื่นๆ	๑๓
ภาคผนวก	๑๔

ประเด็นการถอดบทเรียนศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ปี ๒๕๖๓

๑. ประวัติความเป็นมา

๑.๑ เกษตรกรต้นแบบ (ตัวอย่างเช่น การประกอบอาชีพ ลักษณะการทำการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบ เป็นต้น)

นิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๔๙ เป็นพื้นที่ของ ส.ป.ก. จังหวัดนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่บ้านคลองบงพัฒนา หมู่ที่ ๑๖ ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีพื้นที่ทั้งหมด ๓,๘๓๒ ไร่ จำแนกประเภทการใช้ประโยชน์พื้นที่แบ่งเป็น ๕ ลักษณะ ได้แก่ ๑ พื้นที่แปลงรวม เนื้อที่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ ๒. พื้นที่แปลงเกษตรกรรม เนื้อที่ ๑,๐๐๐ ไร่ ๓. พื้นที่ถนนและแหล่งน้ำ เนื้อที่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ ๔. เนื้อที่ธรณีสงฆ์ เนื้อที่ประมาณ ๒๓๘ ไร่ และ ๕ พื้นที่อนุรักษ์และฟื้นฟูธรรมชาติ เนื้อที่ประมาณ ๒,๑๙๔ ไร่

ในส่วนของพื้นที่แปลงเกษตรกรรม ปี ๒๕๕๗ ได้อนุญาตให้เกษตรกรเข้าทำประโยชน์ในที่ดินแบบถาวร โดยมอบ ส.ป.ก. ๔-๐๑ ให้กับเกษตรกรโครงการสร้างและพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ผ่านการประมาณจำนวน ๖๒ ราย และการจัดสรรที่ดินแบบชั่วคราว ให้เกษตรกร เนื้อที่แปลงละ ๒.๕ ไร่ รวมทั้งสิ้น ๓๑๑ ราย ภายในนิคมเศรษฐกิจพอเพียงอำเภอวังน้ำเขียว มีเกษตรกรที่มาจากต่างถิ่น ต่างวัย ต่างนิสัย ต่างความคิด มีความรู้ความถนัดต่างกัน ปัจจุบัน ส.ป.ก. ได้ประกาศเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ได้รับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ไทยแลนด์ จากกรมวิชาการเกษตร บางแปลงได้รับการรับรองมาตรฐานจาก IFOAM โดยมีเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอวังน้ำเขียว ถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร มีการบูรณาการการทำงานร่วมกับหลายหน่วยงานเพื่อพัฒนาเกษตรกร

ปี ๒๕๕๒	- สมาชิกบางคนเริ่มทำการผลิตแบบไม่ใช้สารพิษ
ปี ๒๕๕๙	- สมัครสมาชิกสหกรณ์/กสิกรรมไร้สารพิษ
	- ยังมีการใช้สารเคมีอยู่
ปี ๒๕๕๓	- ปลุกผักซีแต่ปลุกข้าแปลงไม่ได้
	- ผลิตแบบ GAP ส่งให้ พีดี ไอซ์
	- มีแปลงรวมคนละ ๑ ไร่
	- ราคาประกัน ๓๐ บาท
ปี ๒๕๕๓	- มีการผลิตสลัดอินทรีย์ส่งให้บริษัท NP Food
	- มีสหกรณ์กสิกรรมถ่ายทอดความรู้และเป็นพี่เลี้ยง
ปี ๒๕๕๔	- ประกาศเป็นพื้นที่อินทรีย์
	- ได้รับการรับรองมาตรฐาน Organic
ปี ๒๕๕๗	- รวมกลุ่มเป็นเกษตรแปลงใหญ่พืชผัก
ปี ๒๕๕๙	- มีสมาชิก ๕๐ คน

๑.๒ ศพก. (ตัวอย่างเช่น ที่มาของกลุ่ม การรวมกลุ่มของคณะกรรมการ ศพก. ลักษณะการทำ การเกษตรของสมาชิกกลุ่มโดยรวม การบริหารจัดการภายใน ศพก. เป็นต้น)

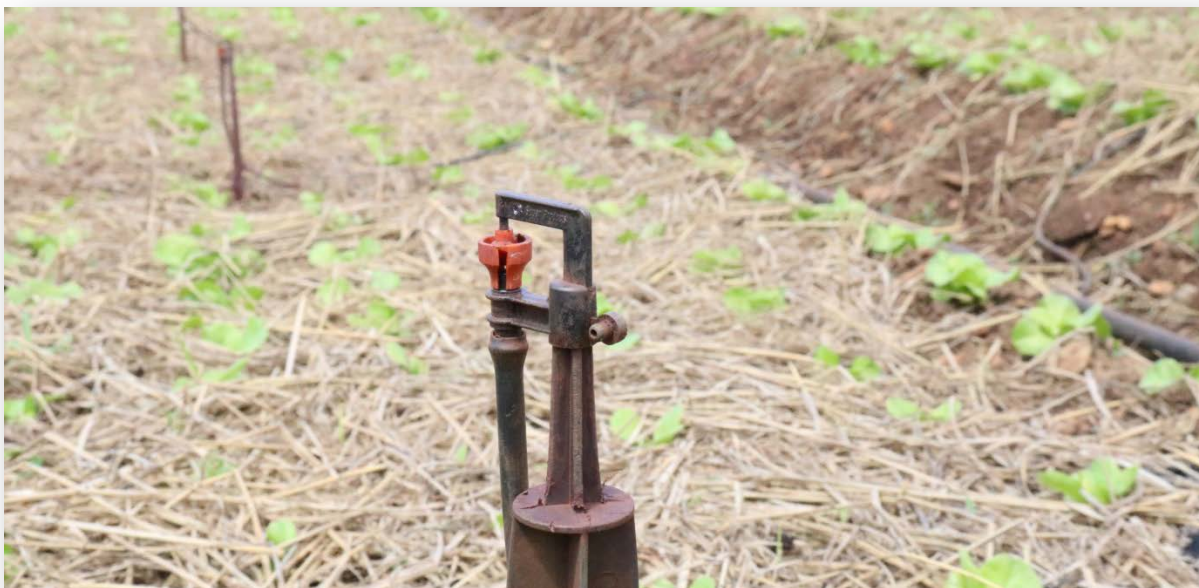
ในการบริหารงานกลุ่ม สิ่งสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ ก็คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มในทุก ๆ ระดับ ตั้งแต่ ประธานกรรมการ คณะกรรมการ สมาชิก ฝ่ายจัดการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ดูแล กลุ่ม ถ้าทุกฝ่ายมีความซื่อสัตย์สุจริต ตามภาระหน้าที่ที่ตนเองมีต่อกลุ่มแล้ว กลุ่มนั้นๆ จะประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะกรรมการ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่กำหนดทิศทาง การดำเนินงานของกลุ่ม และทำหน้าที่ในการตรวจสอบ ฝ่ายจัดการ ตลอดจนดูแลสมาชิกทั้งหมด จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ เสียสละ และมีอุดมการณ์อย่างแท้จริง

กลุ่มแปลงใหญ่พืชผักอำเภอวังน้ำเขียว มีการบริหารจัดการโดยคณะทำงานที่ประกอบไปด้วย ประธาน กรรมการ สมาชิก โดยมีเงินทุนกลุ่มและการบริหารจัดการกลุ่มโดยยึดกฎระเบียบที่สมาชิกร่วมกัน กำหนดขึ้นมา นอกจากนี้ยังเป็นเครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๒. แรงจูงใจในการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์

การรวมกลุ่มกันของสมาชิกกลุ่มฯภายใต้กลุ่มผู้ผลิตผักอินทรีย์วังน้ำเขียว สามารถเป็นผู้กำหนดราคาในการขายผักได้เอง ด้วยการประชุม ตกลงและกำหนดราคาซื้อขายผักในราคาที่สามารถอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน และที่สำคัญสมาชิกไม่ถูกเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางที่กดราคาซื้อขาย นอกจากนี้การรวมกลุ่มปลูกผักอินทรีย์ยังทำให้ผักของสมาชิกมีราคาสูงกว่าท้องตลาด เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลผลิต เนื่องจากปัจจุบัน เกิดกระแสรักสุขภาพ ทำให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคผัก ที่ปลอดภัยต่อสุขภาพมากขึ้น ทำให้ผักอินทรีย์เป็นที่ต้องการของตลาด เกษตรกรผู้ปลูกผักจึงได้รับผลประโยชน์โดยตรง

๓. วิธีการดำเนินงาน

(กระบวนการ/ขั้นตอนการดำเนินการทำเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ ของเกษตรกรต้นแบบ)

การผลิตผักสลัดอินทรีย์

๑. เพาะกล้า (เตรียมต้นกล้าอายุ ๑๕ วัน)

๑.๑ วัสดุ/อุปกรณ์

๑.๑.๑ วัสดุเพาะ ประกอบด้วย แกลบดำ, ขุยมะพร้าว, มูลหมูปต/มูลไส้เดือน, ปุ๋ยหมัก ผสมในอัตรา

๑ กิโลกรัม/๑ ถาด

๑.๑.๒ โรงเรือนเพาะ พรางแสง ๑๕ วัน

๑.๑.๓ ถาดเพาะกล้า ขนาด ๒๐๐ หลุม

๑.๑.๔ ถาดเพาะเมล็ด ขนาด ๑๐๔ หลุม

๑.๑.๕ เมล็ดสลัดอินทรีย์

๑.๒ วิธีการเพาะเมล็ด

๑.๒.๑ ใส่วัสดุเพาะลงในถาดเพาะเมล็ด ขนาด ๑๐๔ หลุม ให้เต็ม

๑.๒.๒ หยอดเมล็ดลงในถาดเพาะ หลุมละ ๑ เมล็ด

๑.๒.๓ คลุมด้วยผ้าหรือกระสอบป่านรดน้ำให้ชุ่มเป็นเวลา ๓ วัน จึงเปิดผ้าคลุมออก

๑.๒.๔ รดน้ำเช้า-เย็น จนต้นกล้าอายุครบ ๑๕ วัน

๑.๓ ปัญหาในการเตรียมกล้า

๑. ศัตรูพืช/สัตว์เลื้อย เช่น หอยทาก, ไข่ การจัดการของเกษตรกรใช้วิธีกล (โดยการเก็บทำลาย)
๒. กล้าที่เพาะโตเกินอายุที่เหมาะสม ซึ่งจะมีผลทำให้ผักเจริญเติบโตช้าเมื่อนำไปขยายลงแปลงปลูก

๒ .เตรียมดิน/เตรียมแปลง ๑๐ วัน

โดยใช้โรตารีตีดิน (ห่างกัน ๗ วัน) จำนวน ๒ รอบ (ขึ้นกับวัชพืช) เพื่อกำจัดวัชพืชและโรคพืช ในการเตรียมดินครั้งที่ ๒ จะใส่มูลสัตว์หมัก/น้ำหมักชีวภาพจากปลา จำนวน ๖๐ กิโลกรัม/แปลงขนาด ๑x๒๓ เมตร

๓. คลุมฟาง แล้วรดน้ำพร้อมๆกับการฉีดพ่นเชื้อราไตรโคเดอร์มา

๔. ย้ายกล้าลงดินพร้อมกับรดน้ำตาม (ด้วยสายยาง)

หมายเหตุ

๑ โรงเรือน ๑ โรงเรือน มี ๔ แปลง ขนาดแปลง (๒๓x๑เมตร)

๒ โรงเรือน ๑ โรงเรือน ใช้กล้า ๑๒ ถาดx๒๐๐=๒,๔๐๐ ต้น

๓ การผลิตนอกโรงเรือน ในฤดูฝน การเตรียมแปลงจะยาก (ต้องยกแปลงเพื่อให้เกิดการระบายน้ำที่ดี)

๕. การดูแลรักษา

๕.๑ หลังย้ายกล้า ๑๕ วัน กำจัดวัชพืช และโรยปุ๋ยหมัก ๖๐ กิโลกรัม/แปลง

๕.๒ หมั่นสำรวจโรคแมลง

หมายเหตุ

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการผลิต คือปริมาณน้ำที่เพียงพอ

๒. การจัดการการควบคุมวัชพืช

๖. ผลผลิต

๖.๑ ถั่วร้อน ๒๕-๓๐ กิโลกรัม/แปลง

๖.๒ ถั่วฝน ๒๕-๓๐ กิโลกรัม/แปลง

๖.๓ ถั่วหนาว ๔๐-๕๐ กิโลกรัม/แปลง

๗. การเก็บเกี่ยว

- ๗.๑ อายุเก็บเกี่ยวผักสลัด ๔๕ วันจากเมล็ด หรือ หลังย้ายกล้า ๓๕ วัน (ในฤดูหนาว)
- ๗.๒ เก็บล้างทำความสะอาด
- ๗.๓ ตัดแต่ง/ใบจุด/ใบลาย จากการทำลายของโรคแมลง
- ๗.๔ ใช้วัสดุธรรมชาติ (ใบตอง) รองบรรจุภัณฑ์ก่อนเพื่อป้องกันความเสียหายจากความร้อน

๘. การตลาด

- ๘.๑ ตลาดวงหน้า
- ๘.๒ ตลาดเฉพาะ (ราคาสูง)

สรุประยะเวลาการผลิตผักสลัดอินทรีย์

ต้นกล้า	เตรียมดิน/เตรียมแปลง	เก็บเกี่ยว
15 วัน	10 วัน	15-30 วัน

ต้นทุนการผลิต

๑. การผลิตผักในโรงเรือน (๑ โรงเรือน) (แปลงขนาด (๑x๒๓ เมตร x ๔ แปลง)

๑. พรวนดิน+ยกแปลงปลูก	๔๐๐ บาท
๒. ต้นกล้า ๒,๔๐๐ ต้น (๑๒ ภาตx๖๐บาท)	๗๒๐ บาท
๓. ปุ๋ยหมัก ๘ กระสอบ (๒๕ กิโลกรัมx๔๐บาท)	๓๒๐ บาท
๔. ฟาง ๔ ก้อน (๑ ก้อน x ๔๐บาท)	๑๖๐ บาท
๕. ค่าน้ำ	๖๐ บาท
๖. ค่าแรงงาน (๑ ชั่วโมง/วันๆ ๔๐ บาท x ๓๐ วัน)	๑,๒๐๐ บาท
๗. ถุงใส่ผัก ๒๐ ถุงๆละ ๓ บาท	๖๐ บาท

รวมต้นทุนการผลิต

๒,๙๒๐ บาท

(๑ ไร่ ผลิตได้ ๑,๐๐๐ กิโลกรัม x ๖๐ บาท)

๖๐,๐๐๐บาท

กำไร

๕๗,๐๘๐บาท

๒. การผลิตผักนอกโรงเรือน (๑ ไร่)

๑. ไถพรวน (ผาล ๓)	๔๐๐ บาท
๒. ไถแปร	๓๕๐ บาท
๓. ยกร่อง /พรวนดิน (๒๐ แปลง)	๑,๐๐๐ บาท
๔. ต้นกล้า ๒๔,๐๐๐ ต้น (๑๒๐ ภาตx๖๐บาท)	๗,๒๐๐ บาท
๕. ปุ๋ยหมัก ๘๐ กระสอบ (๒๕ กิโลกรัมx๔๐บาท)	๓,๒๐๐ บาท
๖. ค่าน้ำ	๓๐๐ บาท
๗. ค่าแรงงาน (๑ ชั่วโมง/วันๆ ๑๖๐ บาท x ๓๐ วัน)	๔,๘๐๐ บาท
๘. ค่าถุงใส่ผัก ๒๐๐ ถุงๆละ ๓ บาท	๖๐๐ บาท

รวมต้นทุนการผลิต

๑๗,๘๕๐บาท

(๑ ไร่ ผลิตได้ ๑,๐๐๐ กิโลกรัม x ๖๐ บาท)

๖๐,๐๐๐บาท

กำไร

๔๒,๑๕๐บาท

๔. ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

๑) การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับความรู้ทางวิชาการเพื่อเพิ่มผลผลิต เป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่น การเอาผาคลุมกระบะเพาะกล้า ใช้วิธีการร่อนกระบะ เย็น ทำให้กล้างอกได้ดีและการไม่คลุมฟางแปลง ผักในหน้าฝน เพราะจะทำให้เกิดเชื้อราในแปลง ทำให้ผักเน่าตาย

๒) ลดต้นทุนการผลิตโดยใช้แรงงานภายในครอบครัวหรือญาติพี่น้อง แทนการจ้างงานจากภายนอก เกษตรกรใช้แรงงานภายในครอบครัว ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก ในการทำงานเป็นการทำงานแบบร่วมด้วยช่วยกันทำทุกอย่างที่มีในแปลง

๓) ลดต้นทุนด้านปัจจัยการผลิต โดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีทุกชนิดในการทำการเกษตร ทุกขั้นตอนของการทำการเกษตร เกษตรกรใช้ปัจจัยการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ มูลวัว มูลไก่ น้ำใส่เดือน ปุ๋ยหมัก น้ำหมักชีวภาพ ในการควบคุมวัชพืชและแมลงศัตรูพืชนั้น เกษตรกรใช้น้ำหมักสมุนไพรในการไล่แมลง ใช้การถอนหญ้า ดายหญ้า แทนการฉีดยาฆ่าหญ้า ซึ่งเป็นการส่งผลดีต่อร่างกายของเกษตรกรและไม่มีสารพิษตกค้างในผลผลิต ในดิน หรือในแหล่งน้ำ

๔) เกิดกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่ม คือ เกิดผู้นำตามธรรมชาติและมีการบวนการพัฒนาในกลุ่มสมาชิก ให้เกิดความสามัคคีได้รับการอบรม สัมมนาวิชาการเกิดองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพทางการเกษตร อยู่เสมอ

๕) การเก็บเมล็ดพันธุ์พืชผักไว้ใช้เอง เป็นการลดต้นทุนการผลิต และสามารถรักษามาตรฐานในการผลิตผักอินทรีย์ พร้อมทั้งสามารถลดความเสี่ยงของปัญหาการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ผักอินทรีย์ในการเพาะปลูกด้วย เช่น เมล็ดพันธุ์สลัด คอสปัตเตอร์เฮด เป็นต้น ซึ่งทำโดยวิธีธรรมชาติคือ ปลูกและปล่อยให้พืชชนิดนั้นโตจนออกดอกแล้วจึงตัดมาตากแห้ง เพื่อเก็บเอาเมล็ดพันธุ์ใช้ เวลาในการปล่อยให้ผักโต เพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์เป็นระยะเวลา ๓ เดือน เก็บรักษาโดยใส่ในกล่องพลาสติก ปิดฝาให้มิดชิดและเก็บรักษาในตู้เย็น เพื่อรักษาอัตราการงอกของเมล็ด

๕. ปัญหา อุปสรรค และวิธีการแก้ไข (ถ้ามี)

จากการวิเคราะห์ลักษณะการทำเกษตรและการบริหารจัดการภายในกลุ่มที่เป็นอยู่ปัจจุบัน ด้วย Swot Analysis เพื่อประเมินถึงปัจจัยและสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการผลิตผักอินทรีย์ และการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตผักอินทรีย์ภายใต้ ศพก. พบว่า

S (จุดแข็ง)	W (จุดอ่อน)
๑. ประธานกลุ่มมีความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม ๒. มีเงินทุนกลุ่ม ๓. มีการตั้งกฎระเบียบ ๔. มีโรงเรือนในการผลิตสินค้า ๕. เกษตรกรมีองค์ความรู้ประสบการณ์ในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ โดยมีปราชญ์ในแต่ละกิจกรรม ๖. มีการรวมกลุ่มกันผลิตและรวมกันใช้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ ๗. มีความรู้ในการขอรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร	๑. ประธานกลุ่มมีภารกิจหลายอย่างสวมนวมหลายใบ ๒. กรรมการยังขาดความตรงต่อเวลา/รักษาวินัย ๓. กรรมการขาดความเสียสละ/กระตือรือร้น ๔. สมาชิกไม่ปฏิบัติตามแผนการผลิต ๕. ต่างคนต่างหาปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยหมัก/มูลสัตว์ ๖. ควบคุมปริมาณการผลิตไม่ได้ สินค้ามีปริมาณมากในฤดูหนาว เช่น สลัดมักจะล้นตลาด และ ไม่มีสินค้าในฤดูฝน ๗. การจัดการเวลาโดยแต่ละคนมีเวลาไม่ตรงกัน ๘. ไม่มีการสรุปบทผล เนื่องจากขาดความรู้และผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี ๙. กิจกรรมขาดความต่อเนื่องขาดการวางแผนการผลิต ๑๐. จุดล้างทำความสะอาดผักยังไม่ได้มาตรฐาน ๑๑. เงินทุนไม่เพียงพอในการพัฒนาพื้นที่ที่ใช้ในการผลิตผักอินทรีย์
O (โอกาส)	T (อุปสรรค)
๑. มีรถมารับผลผลิตถึงแหล่งผลิต ๒. มีการตรวจสอบย้อนกลับ ๓. มีโควตาล่วงหน้า เช่น มะเขือเทศ เบบี้แครอท แครอท พืชตระกูลสัลด ๔. มีตลาดรับซื้อมากกว่า ๑ แห่ง ๕. ผู้รับซื้อมีความยืดหยุ่น รับซื้อผลผลิตที่เกษตรผลิตได้ทั้งหมด ๖. มีหน่วยงานให้การสนับสนุน เช่น เกษตรอำเภอนิคมา ๗. วังน้ำเขียวเป็นเมืองท่องเที่ยว โตเด่นทางสภาพทางภูมิประเทศที่มีทรัพยากรป่าไม้และแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ	๑. เข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยาก ๒. การกำหนดแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลและสถานการณ์เกี่ยวกับลักษณะการทำการเกษตรและการบริหารจัดการภายในกลุ่มสามารถนำมาเป็นแนวคิดในการพัฒนากลุ่ม ได้ดังนี้

๑. สมาชิกในกลุ่มต้องมีความสามัคคีรับฟังความคิดเห็นและยอมรับเหตุผลซึ่งกันและกัน คอยดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันสร้างความผูกพันและเอื้ออาทรต่อกัน โดยมีการพูดคุยปัญหาและแลกเปลี่ยนความรู้การทำผักเป็นประจำทุกสัปดาห์ผ่านการประชุม แยกสมาชิกออกเป็นกลุ่มย่อยและให้สมาชิก สมาชิกดูแลซึ่งกันและกัน

๒. วางแผนการจัดการการผลิตร่วมกัน การวางแผนการเพาะกล้าการปลูกพืชในแต่ละฤดูเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพอากาศ แสงแดด น้ำ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดี และมีปริมาณเหมาะสมตามความต้องการของตลาด แก้ปัญหาผลผลิตล้นตลาด

๓. ปลูกพืชหลากหลายชนิด เพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเกิดโรคและความเสี่ยงในราคาขาย วางแผนปริมาณการผลิตผักแก่สมาชิกของกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกปลูกผักที่เป็นที่ต้องการของตลาด และสอดคล้องกับความสามารถของตนเอง

๔. จัดเตรียมที่ดินของเกษตรกรในสัดส่วนที่เหมาะสมต่อ การทำการเกษตร เริ่มจากการปลูกผักครอบครัวละ ๒ งาน และขยายพื้นที่การปลูกมากขึ้นตามกำลังแรงงานของคนในครอบครัวของเกษตรกร เพื่อให้มีรายได้ เพียงพอกับรายจ่ายของครอบครัว และจัดทำบัญชีงบดุล เพื่อให้ทราบถึงรายได้ในการผลิตของกลุ่มเกิดความชัดเจนในการบริหารจัดการกลุ่ม และง่ายต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนภายนอก

๕. กลุ่มควรส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิก แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างรายได้เสริม และสร้างมูลค่าเพิ่ม ลดปัญหาสินค้าล้นตลาด

๖. ประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม (ต่อตัวเกษตรกร รายได้ หรือคุณภาพชีวิต เป็นต้น)

- ๑) เป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นต้นแบบ ของการปลูกผักอินทรีย์
- ๒) เกิดประโยชน์ชาวบ้านสร้าง แปลงตัวอย่างให้ผู้อื่นได้มาเรียนรู้โดยการเปิดโอกาส ให้บุคคลอื่นเข้ามาศึกษา และแลกเปลี่ยนประสบการณ์
 - ๓) เกิดการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ เกิดกระบวนการเรียนรู้ภายในกลุ่ม
 - ๔) ใช้พื้นที่น้อย
 - ๕) ได้เงินเร็ว
- ๖) มีตลาดรองรับ/ตลาดนำการผลิต/มีออร์เดอร์ล่วงหน้า
- ๗) มีราคาประกันที่ ๖๐ บาท ทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพและรายได้ เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๗. การขยายผลสู่เกษตรกรอื่นๆ (ถ้ามี)

การปลูกผักขายสู่ตลาดเป็นลักษณะของการทำงานเป็นทีม ซึ่งเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกษตรกรน้ำเขียวไม่ยากจน “ เราไม่ได้มองเฉพาะสองไร่ครึ่งของตัวเอง แต่เรามองภาพใหญ่ในพื้นที่ เพราะทุกคนช่วยกันทำ ๒ ไร่ครึ่งของตัวเองให้ดีที่สุด พอรวมกันหลายคนก็หลายร้อยไร่ ดังนั้นก็เหมือนว่าเราทำเกษตรแปลงใหญ่ที่สามารถต่อรองกับตลาดได้เช่นกัน”

ภาคผนวก

องค์ความรู้

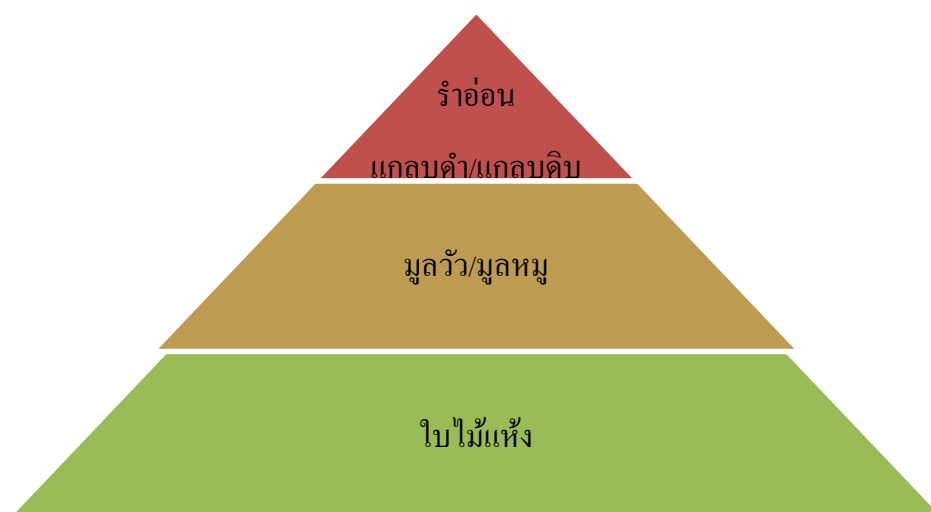
สูตร ๑ ปุ๋ยหมัก

วัสดุ/อุปกรณ์ (ผสมอัตราส่วน ๑:๑)

๑. มูลวัว (เนื้อ)
๒. มูลหมู
๓. แกลบดำ
๔. แกลบดิบ
๕. ใบไม้แห้ง
๖. รำอ่อน
๗. น้ำจุลินทรีย์
๘. น้ำซาวข้าว
๙. น้ำตาลทรายแดง
๑๐. น้ำหมักปลา

ขยายจุลินทรีย์ 15 วัน

วิธีทำ

๑. คลุกเคล้าส่วนผสมทั้งหมดเข้าด้วยกัน
๒. รดด้วยจุลินทรีย์ทั้งหมดที่ขยายได้
๓. โรยปิดด้วยรำอ่อน
๔. ตรวจสอบความชื้นของกองปุ๋ยให้มีความชื้น ๖๐ เปอร์เซ็นต์
๕. เกลี่ยกองปุ๋ยให้ได้ความสูง ๕๐ เซนติเมตร แล้วคลุมด้วยพลาสติก
๖. กลับกองปุ๋ยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง จนครบ ๑ เดือน (หลังจากนั้นไม่ต้องกลับกองหมักต่อจนครบ ๓ เดือน)

วิธีใช้

๑. ใส่พร้อมเตรียมดินก่อนปลูก
๒. อัตราการใช้ ๕๐ กิโลกรัม : ๑ ร่อง (ขนาด ๑ x ๒๓ เมตร)

สูตร ๒ ปุ๋ยชีวภาพ (สูตรเร่งโต - เร่งราก)**วัสดุ/อุปกรณ์ (ผสมอัตราส่วน ๑:๑)**

๑. ใบกระถิน
๒. ผักบู้ง
๓. เศษผักจากการตกแต่งผัก (คุณภาพไม่เน่า)
๔. ต้นหอม/หัวหอม/เปลือกหอม
๕. ชะอม
๖. ใบมะกรูด
๗. วัชพืช
๘. ต้นข่า/ใบข่า
๙. ใบชะพลู
๑๐. พืชตระกูลถั่ว

วิธีทำ

๑. สับส่วนผสมทั้งหมดให้ละเอียดเพื่อให้ย่อยสลายง่ายขึ้น
๒. หมักด้วยจุลินทรีย์ขยาย เป็นเวลา ๑๕ วัน
๓. ตั้งไว้ในร่มโดยไม่ต้องคน

วิธีใช้

๑. ฉีดพ่นในช่วงเช้าหลังย้ายผักลงดินได้ ๑ สัปดาห์ อัตราใช้ ๒๐ ซีซี : น้ำ ๒๐ ลิตร
๒. กรณีที่เป็นต้นกล้า อัตราใช้ ๖๐ ซีซี : น้ำ ๒๐ ลิตร

สูตร ๓ ปุ๋ยชีวภาพ (สูตรไล่แมลง/เพลี้ย)**วัสดุ/อุปกรณ์ (ผสมอัตราส่วน ๑:๑)**

๑. ใบยูคา
๒. ใบสาบเสือ
๓. ต้นโกฐจุฬาลัมพา (ต้น/ใบ)

วิธีทำ

๑. สับส่วนผสมทั้งหมดให้ละเอียดเพื่อให้ย่อยสลายง่ายขึ้น
๒. หมักด้วยจุลินทรีย์ขยาย เป็นเวลา ๓๐ วัน
๓. ตั้งไว้ในร่มโดยไม่ต้องคน

วิธีใช้

ฉีดพ่นในช่วงบ่าย (ใต้ใบพืช) อัตราใช้ ๑๐๐ มิลลิลิตร : น้ำ ๒๐ ลิตร

สูตร ๔ ปุ๋ยชีวภาพ (สูตรไล่หนอนทุกประเภท)

วัสดุ/อุปกรณ์ (ผสมอัตราส่วน ๑:๑)

๑. หนอนตายหยาก
๒. ดอกหญ้าขาว

วิธีทำ

๑. สับส่วนผสมทั้งหมดให้ละเอียดเพื่อให้ย่อยสลายง่ายขึ้น
๒. หมักด้วยจุลินทรีย์ขยาย เป็นเวลา ๓๐ วัน
๓. ตั้งไว้ในร่มโดยไม่ต้องคน

วิธีใช้

ฉีดพ่นในช่วงเย็น (ให้โดนตัว) อัตราใช้ ๑๐๐ มิลลิลิตร : น้ำ ๒๐ ลิตร

สำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา
กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์